

Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetui

2026 m. kovo 3 d., Nr. 26-030SM

*Kopija:**Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai***PAPILDOMOS LIETUVOS VERSLO KONFEDERACIJOS PASTABOS DĖL KONKURENCIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-1099 39 IR 41 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO XVP-945**

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) šiuo raštu kreipiasi į Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetą, norėdama papildyti savo 2025 m. lapkričio 24 d. raštu teiktas pastabas dėl Konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 (toliau - KĮ) 39 ir 41 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-945 (toliau – Projektas).

Galiojančio KĮ 39 straipsnio 4 dalis numato teisę Konkurencijos tarybai baudos ar jos dalies mokėjimo terminą pratęsti iki šešių mėnesių, jei subjektas negali sumokėti baudos laiku dėl objektyvių priežasčių. Projektu siūloma šią nuostatą keisti, numatant, kad Konkurencijos taryba baudą dėl objektyvių priežasčių atidėti galėtų tik tuo atveju, jei „Konkurencijos tarybos nutarimas, kuriuo ūkio subjektui ar viešojo administravimo subjektui paskirta bauda, nėra apskundžiamas teismui“.

Siūloma nuostata iš esmės reikštų, kad ūkio subjektas, pasinaudojęs konstitucine teise skųsti Konkurencijos tarybos nutarimą teismui, būtų diskriminuojamas, nes netektų galimybės prašyti baudos mokėjimo atidėjimo, net jei objektyvios priežastys išlieka (pvz., laikinas likvidumo sutrikimas, įsipareigojimai kreditoriams, bankų procedūrų trukmė, užsitęsusių garantijų išdavimo ar finansavimo gavimo procedūros ir pan.).

Tokio ribojimo praktiniai padariniai gali būti reikšmingi. Verslui neretai kyla sunkumų operatyviai gauti banko garantiją ar pasiskolinti lėšų baudos sumokėjimui. Dabartinė galimybė kreiptis į Konkurencijos tarybą dėl baudos mokėjimo atidėjimo tokiais atvejais yra svarbi priemonė, potencialiai leidžianti užtikrinti realų ir įgyvendinamą prievolės įvykdymą, kai laiku sumokėti baudą objektyviai neįmanoma.

Toliau pateikiame detalesnius argumentus, kodėl siūlome šiai nuostatai nepritarti:

1. Siūlomas pakeitimas nėra tik teisinio aiškumo didinimas

Galiojanti Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalies redakcija nenumato jokio apribojimo, kad baudos mokėjimo atidėjimo galimybė būtų taikoma tik tais atvejais, kai Konkurencijos tarybos nutarimas nėra apskųstas teismui.

Kai įstatymų leidėjas siekia nustatyti konkrečius tam tikrų normų taikymo apribojimus, jis tai daro aiškiai ir tiesiogiai, įtvirtindamas juos pačiame įstatyme (žr., pvz., Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 7 dalies taikymo sąlygas). Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalies atveju tokių apribojimų nėra.

Todėl siūlomas Konkurencijos įstatymo pakeitimas ne paaiškina jau galiojančią teisės normą, bet iš esmės susiaurina jos taikymo apimtį.

2. Siūlomas reguliavimas neatitinka susiformavusios Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika rodo, kad net ir apskundus Konkurencijos tarybos nutarimą egzistuoja alternatyvūs būdai atidėti baudos mokėjimą, įskaitant galimybę kreiptis dėl atidėjimo pagal Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalį.

Pavyzdžiui, sprendimas dėl reikalavimo užtikrinimo priemonių taikymo, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas įprastai vertina, ar pareiškėjas pasinaudojo kitomis galimybėmis atidėti baudos mokėjimą. Konstatavęs, kad pareiškėjas nepasinaudojo, *inter alia*, Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta teise, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas atsisako taikyti reikalavimo užtikrinimo priemones, susijusias su įpareigojimo mokėti baudą sustabdymu (2025 m. vasario 5 d. nutartis Nr. eAS-267-629/2025¹; 2023 m. kovo 22 d. nutartis Nr. eAS-219-502/2023²; 2023 m. kovo 22 d. nutartis byloje Nr. eAS-219-502/2023³).

Ši teismų praktika tik dar kartą patvirtina, kad pagal esamą reguliavimą skundo padavimas neapriboja Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalies taikymo – jei Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalis negalėtų būti taikoma pareiškėjui pateikus skundą dėl Konkurencijos tarybos paskirtos baudos, pareiškėjo (ne)pasinaudojimas minėta teise negalėtų būti laikomas išankstine sąlyga sprendžiant dėl reikalavimo užtikrinimo priemonių taikymo pagrįstumo ir proporcingumo.

Nors atskiruose žemesnės instancijos teismų sprendimuose (pvz., Regionų administracinio teismo 2024 m. birželio 25 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eI4-1258-561/2024) pasitaiko išaiškinimų, kad Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalis negali būti taikoma apskundus Konkurencijos tarybos nutarimą teismui, tokia pozicija neatspindi minėtos Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo formuojamos praktikos.

Be to, nepriklausomai nuo tokių pavienių žemesnės instancijos teismų sprendimų turinio, jie neturi reikšmės aiškinant šiuo metu galiojančios Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalies turinį ir taikymo sąlygas – remiantis Teismų įstatymo 31 straipsnio 2 dalimi, išimtinę kompetenciją formuoti vienodą administracinių teismų praktiką aiškinant ir taikant įstatymus turi Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, o ne žemesnės instancijos administraciniai teismai.

¹ Taip pat teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalies nuostatos įtvirtina galimybę atsakovui pagal ūkio subjekto motyvuotą prašymą atidėti iki šešių mėnesių paskirtos baudos ar jos dalies mokėjimą, jeigu ūkio subjektas negali laiku sumokėti paskirtos baudos ar jos dalies dėl objektyvių priežasčių. Taip pat teisėjų kolegija pastebi, kad Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 7 dalis nustato galimybę atsakovui priimti sprendimą nesikreipti į antstolį dėl priverstinio baudos išieškojimo bylinėjimosi teisme laikotarpiu, ūkio subjektui pateikus atsakovui finansų įstaigos suteikiamą garantiją ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimą padengti paskirtos baudos sumą. **Duomenų apie tai, kad pareiškėjas mėgino kreiptis į atsakovą su motyvuotu prašymu atidėti paskirtos baudos ar jos dalies mokėjimą**, ir tai, kad atsakovas jau priėmė sprendimą priverstinai išieškoti pareiškėjui paskirtą baudą, nėra. Be to, pareiškėjas nepateikė jokių duomenų, patvirtinančių aplinkybę, kad finansų įstaigos ir (ar) draudimo įmonės negali suteikti pareiškėjui garantijos padengti paskirtą baudą.

² **Nagrinėjamu atveju pareiškėjai, prašydami teismo taikyti reikalavimo užtikrinimo priemonę, nenurodė ir nepagrindė, kad jie dėl objektyvių priežasčių neturi galimybės kreiptis į Tarybą, jog būtų sprendžiama dėl paskirtos baudos (ar jos dalies) mokėjimo atidėjimo** ar kad būtų priimtas sprendimas nesikreipti į antstolį dėl priverstinio baudos išieškojimo bylinėjimosi teisme laikotarpiu. Byloje nėra duomenų (tokių argumentų nenurodė ir pareiškėjai teiktuose procesiniuose dokumentuose), kad atsakovas priėmė sprendimą dėl priverstinio baudos išieškojimo, kuris yra vykdomasis dokumentas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso taikymo prasme. Byloje nepateikti įrodymai, kad yra inicijuotas Nutarimo dalies, kuria paskirta pareiškėjams bauda, priverstinis išieškojimas.

Teisėjų kolegijos vertinimu, šioje proceso stadijoje pareiškėjų prašomos reikalavimo užtikrinimo priemonės taikymas reikštų, kad galbūt pažeistos pareiškėjų teisės be pagrindo bus ginamos prevenciškai, ir šių priemonių taikymas nebūtų proporcingas, **kadangi pareiškėjai nenurodė jokių išskirtinių aplinkybių ir argumentų, kurie patvirtintų, jog jie dėl svarbių priežasčių negali kreiptis Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 ir 7 dalyse nustatyta tvarka į atsakovą dėl baudos mokėjimo atidėjimo ar atitinkamo sprendimo priėmimo**.

³ Nagrinėjamu atveju pareiškėjas, prašydamas teismo taikyti reikalavimo užtikrinimo priemonę, **nenurodė ir nepagrindė, kad jis dėl objektyvių priežasčių neturi galimybės kreiptis į Konkurencijos tarybą, jog būtų sprendžiama dėl paskirtos baudos (ar jos dalies) mokėjimo atidėjimo** ar kad būtų priimtas sprendimas nesikreipti į antstolį dėl priverstinio baudos išieškojimo bylinėjimosi teisme laikotarpiu. Byloje nėra duomenų (tokių argumentų nenurodė ir pareiškėjas teiktuose procesiniuose dokumentuose), kad atsakovas priėmė sprendimą dėl priverstinio baudos išieškojimo, kuris yra vykdomasis dokumentas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso taikymo prasme. Byloje nepateikti įrodymai, kad yra inicijuotas Nutarimo dalies, kuria paskirta pareiškėjui bauda, priverstinis išieškojimas.

Teisėjų kolegijos vertinimu, šioje proceso stadijoje pareiškėjo prašomos reikalavimo užtikrinimo priemonės taikymas reikštų, kad galbūt pažeistos pareiškėjo teisės be pagrindo bus ginamos prevenciškai, ir šių priemonių taikymas nebūtų proporcingas, **kadangi pareiškėjas nenurodė jokių išskirtinių aplinkybių ir argumentų, kurie patvirtintų, jog jis dėl svarbių priežasčių negali kreiptis Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 ir 7 dalyse nustatyta tvarka į atsakovą dėl baudos mokėjimo atidėjimo ar atitinkamo sprendimo priėmimo**.

3. Įstatymo turinys neturėtų būti grindžiamas nenorminiais dokumentais

Siūlomas Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalies pakeitimas iš esmės atkartotų Konkurencijos tarybos viešai skelbiamoje atmintinėje dėl baudų mokėjimo suformuotą praktiką, pagal kurią baudos mokėjimo atidėjimas galimas tik neapskundus nutarimo.

Tačiau atmintinė nėra norminis teisės aktas. Ji negali nustatyti papildomų ribojimų, kurie nėra įtvirtinti įstatyme.

Įstatymo pakeitimas sukurtų pavojingą precedentą, kai įstatymo turinys koreguojamas pagal šį įstatymą prižiūrinčios institucijos poziciją, įtvirtintą net ne žemesnės teisės akte, o neprivalomoje (ne norminio pobūdžio) atmintinėje.

4. Siūlomu pakeitimu būtų ribojama teisė į veiksmingą teisminę gynybą

Projekte siūlomas reguliavimas faktiškai verstų ūkio subjektą rinktis tarp dviejų galimybių:

- arba skųsti Konkurencijos tarybos nutarimą, tačiau patirti realius finansinius sunkumus vykdant nutarimą,
- arba neskųsti Konkurencijos tarybos nutarimo, siekiant baudos mokėjimo atidėjimo dėl finansinių sunkumų grėsmės.

Tokia teisinio reguliavimo konstrukcija gali turėti atgrasomąjį poveikį teisės į teismą įgyvendinimui, ypač tais atvejais, kai ūkio subjektas patiria reikšmingų finansinių sunkumų laikotarpiu, per kurį yra įpareigotas sumokėti nutarime nurodytą baudą.

Čia pažymėtina, kad Konkurencijos įstatyme ar Administracinių bylų teisenos įstatyme įtvirtintos alternatyvos finansinei padėčiai stabilizuoti nėra tinkamos:

- Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 7 dalyje numatyta finansinė garantija ar laidavimo draudimas sukelia papildomus finansinius kaštus ūkio subjektui, kuris ir taip susiduria su finansiniais sunkumais (kitais tariant, priežastis, dėl kurios būtų reikalinga pasinaudoti šiais instrumentais, kartu lemia ir ūkio subjekto negalėjimą šiais instrumentais efektyviai pasinaudoti);
- reikalavimo užtikrinimo priemonės dėl baudos mokėjimo sustabdymo teismų praktikoje yra beveik netaikomos, o jei ir taikomos žemesnės instancijos teismų, jos įprastai yra naikinamos Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo, Konkurencijos tarybai (kaip įprasta) pateikus atskirąjį skundą.

Todėl siūlomas pakeitimas gali sukurti situaciją, kai teisė ginčyti Konkurencijos tarybos nutarimą tampa apsunkinta dėl ūkio subjekto patiriamų finansinių kliūčių, o tai kelia veiksmingos teisminės gynybos užtikrinimo klausimą.

Kartu pažymėtina, kad baudos mokėjimo atidėjimo institutas pagal savo paskirtį yra skirtas spręsti laikino mokėjimo atidėjimo klausimą, o galiojantis reguliavimas jau numato pakankamus saugiklius nuo piktnaudžiavimo: atidėjimas taikomas tik pateikus motyvuotą prašymą, tik esant objektyvioms priežastims, jis yra ribotos trukmės (iki 6 mėn.), o sprendimą priima Konkurencijos taryba, įvertinusi pateiktus duomenis. Todėl papildoma sąlyga, kad atidėjimas galimas tik tuo atveju, jei bauda neskundžiama teismui, nėra susijusi su atidėjimo instituto tikslu ir dėl to laikytina neproporcinga – ji nepagrįstai diferencijuoja subjektus vien pagal tai, ar jie naudojami teise į teisminę gynybą.

Atsižvelgdami į tai, siūlome atsisakyti siūlomos nuostatos, kuri sieja baudos mokėjimo atidėjimo galimybę su tuo, ar bauda skundžiama teismui, ir palikti galiojantį teisinį reguliavimą.

Kartu pabrėžiame, jog Projektas yra lydinčysis projektas su Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 1, 2, 14, 26, 86, 88, 93, 105, 106, 110 straipsnių pakeitimo įstatymu Nr. XIV-2805 susijusių įstatymų projektų pakete, kuriais siekiama įgyvendinti Seimo 2024 m. birželio 25 d. priimtą Lietuvos Respublikos mokesčių

administravimo įstatymo Nr. IX-2112 1, 2, 14, 26, 86, 88, 93, 105, 106, 110 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIV-2805, kuriuo Valstybinei mokesčių inspekcijai pavedama organizuoti prievolių valstybei administravimą vieno langelio principu. Dėl to, LVK nuomone, su pagrindinio projekto tikslais nesusiję pakeitimai neturėtų būti teikiami per lydinčiuosius įstatymo projektus. Šiuo atveju, LVK vertinimu, reguliavimo pokyčiai dėl baudos mokėjimo atidėjimo instituto, jei tokie būtų reikalingi, turėtų būti daromi teikiant naują įstatymo projektą ir diskutuojami dėl jo atskirai.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė